

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ БІБЛІОТЕК МІСТА ХЕРСОНА В УМОВАХ ВІЙНИ

Цепкало Т. О.

ВСТУП

Розвиток інформаційно-комунікаційної сфери та глобалізаційні процеси впливають на суспільні зміни, соціальну взаємодію та інформаційні потреби, що в свою чергу зумовлює трансформацію сучасних бібліотечних структур. Традиційні способи надання бібліотечних послуг поступово, але невідносно змінюються у зв'язку з цифровізацією суспільства, використанням нових комунікаційних технологій та комп'ютерних мереж. Адаптація бібліотечних ресурсів до нових запитів користувачів особливо важлива в кризових умовах, спричинених пандемією та російсько-українською війною.

Інноваційні технології та соціальні мережі як фактор розвитку сучасних книгозбірень та їх роль в інформаційно-комунікаційній взаємодії бібліотеки та користувачів досліджували В. Бондаренко, Н. Гагаріна, С. Гарагуля, В. Горовий, В. Загуменна, О. Карашук, Л. Коновал, О. Кузьменко, О. Лебедюк, І. Лобузин, О. Мар'їна, В. Медведєва, В. Струнгар, Н. Тарасенко та ін. Науковці відзначають важливість модернізації бібліотечних технологічних процесів, використання нових підходів і методів у цій сфері. Зокрема, В. Бондаренко зауважує: «Використання інноваційних технологій спрямовано на систематичне стимулювання розвитку бібліотек шляхом змістовного структурно-організаційного оновлення, технічної й технологічної модернізації всіх процесів, посилення їх інтелектуальної складової, а також позитивних змін у свідомості бібліотекарів»¹.

Функціонування українських бібліотек з початком повномасштабного вторгнення російських окупантів на територію нашої держави змінилось відповідно до інформаційних запитів користувачів та умов бібліотечних закладів на окупованих або прифронтових територіях. Задля безпеки громадян працівники книгозбірень організували безпечні

¹ Бондаренко В. Інноваційні технології як фактор розвитку сучасних інформаційних комунікацій інформаційно-аналітичного обслуговування дистантних користувачів бібліотеки. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 32. С. 208.

простори для проведення заходів та впроваджують інноваційні технології для онлайнної взаємодії.

Попри складну ситуацію в країні соціальні інститути суспільства взяли на себе обов'язок сприяти зміцненню національної єдності, формування громадянської позиції, розвитку сфери культури. Ця місія великою часткою лягла на бібліотеки як соціально-комунікативні структури. О. Кузьменко та В. Загуменна підкреслюють: «Під впливом соціально-економічних трансформацій та впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в бібліотеки відбувається переосмислення та трансформація культурної функції, сутністю якої є сукупність видів діяльності, спрямованих на духовний розвиток громадян, залучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури, створення умов для культурного дозвілля»².

В. Горовий окреслює перспективи бібліотечних закладів, серед котрих: «може підвищуватися ефективність використання спеціальної інформації. Для цього бібліотечні установи мають удосконалити, з урахуванням вимог сьогодення, стратегії комплектування інформаційними ресурсами, форми інформування потенційних користувачів про наявні ресурси (розвиток електронних каталогів, видання тематичних реферативних матеріалів, організація власної інформаційно-аналітичної та наукової діяльності, спрямованої на розкриття фондів, виявлення нових закономірностей розвитку інформаційних процесів у суспільстві і використання їх у практичній діяльності тощо)»³. Відповідно в умовах війни та збройної небезпеки сучасні прифронтові бібліотеки також мають можливість розвиватися та мобілізувати власні зусилля задля поширення інформації, організації онлайнного обслуговування, підтримки дистантних зв'язків із користувачами та проведення різноманітних заходів, адаптованих до кризової ситуації.

1. Організація інформаційних ресурсів та функціонування бібліотек міста Херсона в умовах воєнної небезпеки

Станом на січень 2025 року ситуація в місті Херсоні залишається критичною, адже кожного дня російські окупанти з Лівобережжя Херсонщини атакують мирних жителів збройними засобами, що ускладнює функціонування багатьох структур, в том числі і бібліотечних. Будівля Херсонської обласної універсальної наукової

² Коновал Л. В. Інформаційні потреби користувачів наукових бібліотек: стан і перспективи розвитку в умовах електронної комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27 – соціальні комунікації. Київ, 2018. С. 40-41.

³ Горовий В. Бібліотеки як джерело наповнення соціальних інформаційних комунікацій сучасності. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 6. С. 39.

бібліотеки імені Олеся Гончара зруйнована внаслідок бомбардування. У період окупації міста (з 24 лютого по 11 листопада 2022 року) фонди книгозбірні були пограбовані, вивезені невідомо куди або частково знищені. Про евакуйовані видання інформація не надається. Проте адміністрація та колектив обласної бібліотеки продовжили свою діяльність, орієнтуючись на віртуальну взаємодію із користувачами. Дистантне обслуговування та інтелектуальні технології вийшли на перший план.

Беручи до уваги, що основна функція бібліотечного сегменту – інформаційна, то херсонські бібліотеки переформатувались на інформаційно-сервісну модель спілкування. Так, Л. Коновал вважає, що «бібліотечно-інформаційне обслуговування визначається як комплексний процес створення та поширення інформації, спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів, через сукупність різних видів бібліотечних послуг, як традиційних, так і з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»⁴. Відповідно кожна книгозбірня має орієнтуватися перш за все на інформаційні продукти та послуги, а також залучення сучасних засобів доступу до них.

Ситуація Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара залишається критичною, доступу до фондів наразі працівники не мають, проте на офіційному сайті установи є розділ «Електронна бібліотека» (<https://lib.kherson.ua/e-lib.htm>), в котрому представлені всі оцифровані екземпляри книг. Наприклад, поетична збірка О. Бутузова «Дивина буття» (<https://lib.kherson.ua/publ.divina-buttya-978-966-630-014-3>).

Цей розділ поділяється на підрозділи: Краєзнавчі видання, Рідкісні та цінні видання, Інші видання. Краєзнавчі видання (усього – 147 одиниць) містять блоки «Історія», «Літературознавство», «Твори місцевих авторів», «Видання, що продовжуються». Рідкісні та цінні видання (усього – 92 одиниці) представлені блоками «Україніка», «Видання XVIII століття», «Видання XIX – початку XX століття», «Рукописні видання». Блок з іншими виданнями не наповнений. Тобто в доступі є всього 239 оцифрованих екземплярів, серед яких абсолютну більшість складають видання кінця XIX – початку XX століття. Сучасна література для користувачів наукової бібліотеки станом на 15 січня 2025 року в електронному форматі не представлена.

⁴ Коновал Л. Інформаційні потреби користувачів наукових бібліотек: стан і перспективи розвитку в умовах електронної комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27 – соціальні комунікації. Київ, 2018. С. 9.

О. Карашук відзначає: «Основним полем конкуренції за вплив на користувачів стає ділянка відносин інформацієдавця та інформацієкористувача»⁵. Тож працівники ХОУНБ ім. О. Гончара продовжують дистантне обслуговування користувачів за їх запитом у розділі «Віртуальна довідкова служба» (<https://lib.kherson.ua/vss.htm>). Комунікація тут побудована у формі «питання – відповідь». Так, бібліотекарі формують список літератури за темою наукового дослідження або спрямовують користувача на сайти інших бібліотек, з котрими вони співпрацюють. У доступі й досі є електронний каталог (<https://lib.kherson.ua/cab-catalog.htm>), що не оновлювався з 12 січня 2022 року у зв'язку з воєнними подіями.

У перспективі колектив ХОУНБ ім. О. Гончара планує відновити свою діяльність після закінчення російсько-української війни та поповнити електронні інформаційні ресурси, створити колекції оцифрованих документів тощо. І. Лобузін вважає, що «найбільш перспективною стратегією формування цифрових бібліотечних ресурсів є *колекційний принцип* за типами документів й окремими темами у межах визначеної комплексної культурно-освітньої програми. Такий підхід дає змогу інтегрувати у єдиному комплексі різні цифрові об'єкти (цифрові копії бібліотечних та архівних документів, матеріальних пам'яток, аудіо- та відеоматеріалів)»⁶.

Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки також активно функціонує у дистанційному режимі. Електронна бібліотека (https://www.library.kherson.ua/lw/?page_id=12690) пропонує гіперпосилання на такі ресурси: збірник творів переможців відкритого літературного конкурсу для дітей і молоді у жанрі фантастики та фентезі «ФантФест» за 2014-2018 рр. та за 2019-2020 рр.; твори для дітей херсонських письменників «Малючок-Степовичок і Со»; різноманітні бібліографічні покажчики «Літературно-краєзнавчі студії»; літературознавчі статті, біографічні нариси, бібліографія «Херсонські письменники – дітям»; електронні публікації бібліотеки імені Дніпрової Чайки на платформі Calameo; аудіобібліотечка «Казочка на добраніч»; дитяча публічна онлайн-бібліотека «Читанка»; електронна бібліотека творів для дітей «Бібліотека Їжачка-Розумничка»; електронна аудіобібліотечка улюблених творів літератури для дітей «Почитайко»; проект Львівської обласної науково-

⁵ Карашук О. Бібліотеки в комунікативному процесі. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 3. С. 30.

⁶ Лобузін І. Цифрові колекції наукової бібліотеки: організація інформаційних ресурсів та мережевої комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27 – соціальні комунікації. Київ, 2017. С. 13.

педагогічної бібліотеки «Книга вголос»; класичні та сучасні казки українською мовою «Тося читає казки»; бібліотека аудіокниг «Слухай». Проте оцифрованих видань на сайті не представлено, послуги з оцифрування книг не пропонуються, що частково може бути зумовлене збройною небезпекою, що панує в місті.

Вивчення та задоволення потреб користувача є першочерговою задачею сучасних бібліотек. Це підтверджує О. Лебедюк: «Інтелектуалізація діяльності, а саме постійна і зростаюча необхідність використання об'єктивної, повної і точної інформації в процесі прийняття рішень кожною людиною потребує максимального задоволення її інформаційних потреб»⁷. Відповідно виникає потреба в реструктуризації бібліотечних установ міста Херсона з орієнтацією на отримання релевантних і верифікованих результатів запиту читачів, створення інтерфейсу репрезентації електронних ресурсів, збільшення питомої ваги найпопулярніших ресурсів тощо.

С. Гарагуля зауважує: «Найсуттєвішою зміною, що супроводжувала становлення інформаційного суспільства, став перехід від концепції володіння інформацією до концепції відкритого до неї доступу»⁸. Відповідно розширення бібліотечно-інформаційних технологій, особливо в кризових умовах, є стратегічно важливим кроком для налагодження соціальної взаємодії, розвитку інформаційної сфери, підтримки широко спектра дистанційних зв'язків, що передбачають в перспективі тривалу взаємодію.

Серед інших форм комунікації бібліотек міста Херсона – онлайн-заходи та зустрічі, що забезпечують міжособистісну комунікацію, взаємодію між різними соціальними групами та інформаційно-психологічний обмін. Серед заходів ХОУНБ ім. О. Гончара такі: серія лекцій архітектора та краєзнавця Сергія Дяченка в рамках проєкту «Вечір історії з Гончарівкою» (<https://lib.kherson.ua/oleksandrivskiy-shanets-vid-pochatku-do-kintsya.htm>); курси іноземних мов, проєкт «Українська культура: пізнаємо себе» та навчальний проєкт «Український фольклор» (<https://lib.kherson.ua/kursi-i-lektsii.htm>); онлайн-зустрічі клубу «Розмова» (<https://biblio.lib.kherson.ua/dzhepard.htm>); читачький клуб «Новела» (<https://biblio.lib.kherson.ua/yak-potrapit.htm>) та ін.

⁷ Лебедюк О. Бібліотека ВНЗ як інформаційна модель та інформаційна система. *Науково-дослідна діяльність спеціальних бібліотек України – важлива складова розвитку сучасного бібліотекознавства: матеріали всеукраїнського наук.-практ. семінару, Київ, листопад 2009 р.* / редкол.: Артемов Ю. І., Грудініна Н. Д., Плужнікова Н. С., Вараксіна Н. В., Самчук Л. І., Хемчян І. І., Коваленко І. Й. Київ: Держ. наук.-пед. бібліотека України ім. В. О. Сухомилинського, 2009. С. 195.

⁸ Гарагуля С. Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 6. С. 18.

Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки пропонує для молодших читачів більше форм комунікації та взаємодії. Одним із способів зацікавити своїх юних користувачів є проведення конкурсів онлайн (<https://www.library.kherson.ua/lw/?cat=87>), серед котрих такі: відкритий літературний конкурс творів у жанрі фантастики та фентезі «ФантФест», Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули 2024», обласний конкурс малюнків «Рідна Херсонщина: пензлем і серцем», Всеукраїнський конкурс дитячого малюнку «Зелене відновлення України: дитячий погляд» та ін. ХОБДД ім. Дніпрової Чайки також організувала бібліотечний клуб вивчення англійської мови «English Speaking Practice» та облаштувала безпечний простір для зустрічі з дітьми в рамках клубів «Творчий простір» та літературної студії «Контур».

Промоція книгочитання на сайті дитячої бібліотеки відбувається дуже цікаво та креативно. Онлайнова програма підтримки та стимулювання дитячого читання «Канікули з книгою – 2024» (https://www.library.kherson.ua/lw/?page_id=25782) розроблена на основі списку рекомендованої літератури для учнів на літо. Цей проєкт пропонує заохочувальну систему у вигляді Бібліотечної Інтелектуальної Валюти (БІВи), за котру можна придбати книги з призового фонду «Книжні кіоски». Результати читання фіксуються в спеціальних електронних щоденниках. Також дітям в рамках цього проєкту пропонуються інші активності на вибір, серед котрих креативні асоціативні головоломки, онлайніві ігри-подорожі та літні табори, відеомайстерня, бібліотечні зустрічі, інтерактивні програми.

Цифрове середовище функціонування бібліотек зумовлює використання мультимедійних засобів, котрі, за В. Медведєвою, дають змогу:

- «– посилювати інформативність масового заходу;
- підвищувати його наочність за допомогою структурної надмірності;
- стимулювати мотивацію користувачів до пошуку детальніших відомостей за тематикою заходу;
- підвищувати доступність і сприйняття інформації тощо»⁹.

Херсонські бібліотеки теж застосовують у своїй роботі мультимедійні ресурси, серед котрих віртуальні екскурсії у форматі VR. «Такий формат – це сферичне відео, в якому глядач може дивитися в будь-якому напрямку, ніби перебуваючи в центрі події. Хоча це створює певний ступінь занурення, глядач прив'язаний до цього

⁹ Медведєва В. Удосконалення іміджу сучасної бібліотеки в інформаційному просторі. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 3. С. 15.

центрального місця та не може змінити своє положення в середовищі»¹⁰. Наприклад, Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки пропонує своїм користувачам VR-тур бібліотекою (<http://surl.li/zubvpn>). А Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара організовує онлайнвіртуальні екскурсії, зокрема, під час зустрічі із Андрієм Бойко-Гагариним, старшим зберігачем фондів Музею грошей Національного банку України, відбулась така екскурсія на тему «Історія грошового обігу в Україні» (<https://biblio.lib.kherson.ua/istoriya-groshovogo.htm>).

Із використанням мультимедійних засобів херсонська дитяча обласна бібліотека пропонує юним користувачам також віртуальні книжкові виставки (https://www.library.kherson.ua/lw/?page_id=24914), відео та буктрейлери на YouTube (<https://www.youtube.com/@ChajkaLibrary>), інтерактивний бібліографічний проєкт «Проекції доли Миколи Куліша» (<https://www.library.kherson.ua/lw/kulish.html>) та ін.

Ще однією формою комунікації бібліотеки ХОБДД ім. Дніпрової Чайки є блогінг, що пропонує різні блоки. Блог новин бібліотеки (<https://xobd-news.blogspot.com/>) – це платформа, де публікуються повідомлення про всі події, організовані працівниками цієї установи, починаючи з 2012 року. Станом на 15 січня 2025 року тут розміщено 4004 публікації. У блозі «Бібліотечні волонтери» (<https://volontery-ks.blogspot.com/>) юні читачі можуть ознайомитися з віртуальними виставками книг, а також взяти участь в інтерактивній грі «Літературні образи у фразах». Блог «English Clubs = WOA Center FL» (<https://library-ks-woa.blogspot.com/>) покликаний сприяти вивченню англійської мови, а тому тут іноземною мовою розповідається про всі зустрічі клубу вивчення англійської мови, починаючи з 2015 року (всього 528 станом на 15 січня 2025 року). Блог літературної студії «Контур» (<https://kontur-ks.blogspot.com/>) представляє собою повідомлення про діяльність клубу, літературні зустрічі та читання. Ця сторінка станом на 15 січня 2025 року має 16 підписників та 93778 переглядів. Блог «Інтернет-центр» (<https://xobd-ic.blogspot.com/>) – це проєкт Інтернет-центру LEAP Херсонської обласної бібліотеки для дітей імені Дніпрової Чайки, де представлено інформацію для дітей про інноваційні цифрові та комп'ютерні технології, у доступній формі розповідається, як користуватися різними інтерактивними тестами, сервісами для створення зображень, як розвивати медіаграмотність, що таке нейронні мережі тощо. Станом на 15 січня 2025 року, починаючи з

¹⁰ Каленич В. Імерсивні технології журналістики в українському та світовому медіапросторі. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2024. Випуск 54-55. С. 217.

2015 року, тут опубліковано 633 дописи. Кількість переглядів сторінки – 136062, що свідчить про її популярність.

Отже, функціонування обласних бібліотек міста Херсона в умовах збройної небезпеки та війни переформатовалось в режим онлайн. Надання бібліотечних послуг відбувається дистанційно. Інформаційна комунікація із користувачами відбувається у різних формах, що включають онлайнві заходи, літературні клуби, конкурси, інтерактивні ігри, віртуальні екскурсії, блоги та ін.

2. Інформаційні комунікації херсонських бібліотечних установ у соціальних мережах

Комунікативно-інформаційна функція соціальних мереж активно реалізується сучасними бібліотечними структурами, котрі спрямовані на підтримку соціальної інтернет-комунікації, обмін інформацією, взаємозв'язок з користувачами. Бібліотечно-інформаційні процеси в соціальних медіа формують культурне та освітнє середовище, заповнюють інформаційний вакуум, підвищують імідж установи. Н. Гагаріна відзначає: «Офіційна мережева сторінка формує суспільну думку про установу, інформує широку аудиторію про діяльність бібліотеки, дозволяє оперативно доносити інформацію до користувачів та встановлює з ними інтерактивну взаємодію»¹¹.

Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеса Гончара та Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки мають офіційні сторінки в соціальній мережі Facebook, що сприяє популяризації цих бібліотечних установ серед користувачів цієї платформи, підтримки віртуальної взаємодії з аудиторією, інтенсивності циркуляції інформації. Ми обрали для аналізу саме цю мережеву платформу, зважаючи на дослідження Т. Гранчак, яка визначила, що 72% бібліотек використовують саме цей ресурс¹². Так, станом на 15 січня 2025 року сторінка ХОУНБ ім. О. Гончара (<https://www.facebook.com/khersonlibrary>) у Facebook має 3,3 тис. позначок «подобається» та 4,2 тис. читачів; ХОБДД ім. Дніпрової Чайки (<https://www.facebook.com/library.ks.ua>) – 1,7 тис. позначок «подобається» та 2,4 тис. читачів. Такі цифри засвідчують актуальність мережевих сторінок херсонських бібліотек. До порівняння візьмемо сторінку у Facebook Вінницької обласної універсальної наукової

¹¹ Гагаріна Н. Соціальні мережі як ефективний канал комунікації бібліотеки. *Феномен бібліотек у сучасному світі* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 30 вересня 2020 р. : у 3 ч. / гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський. Маріуполь : МДУ, 2020. Ч. II. С. 20.

¹² Гранчак Т. Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 1. С. 19.

бібліотеки ім. В. Отамановського (<https://www.facebook.com/vinounb>), котра має 2,6 тис. позначок «подобається» та 3,3 тис. читачів, хоча цей заклад працює повноцінно на відміну від херсонських установ.

Зауважимо, що обидві аналізовані мережеві сторінки херсонських бібліотек публікують повідомлення про всі події підряд, в тому числі дублюють цікаву інформацію, котру розміщено на їх офіційному сайті. Тобто алгоритму роботи на таких сторінках особливо не вироблено, хоча адміністратори сторінки ХОБДД ім. Дніпрові Чайки додали зверху модуль «Вибрані», де методом бічного скролінгу можна проглянути інформацію та світлини про основні події та заходи книгозбірні.

О. Карашук, досліджуючи соціальні мережі як інноваційне джерело надання бібліотечних продуктів і послуг, зауважує: «На сьогодні в бібліотечній системі України не розроблено документів, що регламентують діяльність бібліотек у соціальних медіа, тому створення сайтів і представництв бібліотек у соціальних мережах відбувається з урахуванням загальноприйнятих вимог до їх функціонування, а їх інформаційне наповнення часто визначається бібліотечними працівниками інтуїтивно»¹³. Саме таку ситуацію ми бачимо на сторінках херсонських бібліотек у соціальній мережі.

Функціонування мережевих сторінок ХОУНБ ім. О. Гончара та ХОБДД ім. Дніпрові Чайки у Facebook підвищує видимість цих структур у соціумі, допомагає відслідковувати інтереси та вподобання користувачів, що сприяє підвищенню орієнтації інформації на запити цільової аудиторії. Під час опису події можна тегнути учасника, тоді на його сторінці його друзі та підписники теж побачать цей допис, дехто відреагує на нього коментарем або «вподобайкою» і це також підвищить рейтинг сторінки. Наприклад, у дописі про арттерапевтичні заняття для дітей з ментальними порушеннями на сторінці ХОУНБ ім. О. Гончара відмічено офіційну сторінку новинного медіа «Суспільне Херсон», охоплення котрої в десятки разів більше, аніж бібліотечної сторінки, що відповідно розширить коло читачів цього допису.

Як зазначає Н. Тарасенко, «публікації в соціальній мережі повинні бути регулярними, щоб онлайн-користувач “зловив хвилю” періодичності наповнення сторінки бібліотеки та знав наперед, коли на нього чекає нова інформація»¹⁴. Ми простежили, що ХОБДД ім. Дніпрові Чайки публікує дописи в соціальній мережі кожного дня,

¹³ Карашук О. Соціальні мережі як інноваційне джерело надання бібліотечних продуктів і послуг. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 50. С. 376.

¹⁴ Тарасенко Н. Інноваційні аспекти бібліотечно-інформаційного виробництва. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 550.

частіше по 2 публікації, рідше – 1. Публікації на сторінці ХОУНБ ім. О. Гончара з'являються тоді, коли відбулась якась подія або дублюється інформація з офіційного сайту тоді, коли там розміщена. Тобто в один день може бути додано 3 дописи, в інші два дні – жодного, що може знижувати популярність цієї сторінки.

Контент сторінок херсонських бібліотек у Facebook не відзначається особливою мультиформатністю, оскільки відеопублікації тут можна віднайти рідко. Здебільшого кожен допис становить собою текстову та візуальну частину. У текст додаються гіперпосилання на офіційну сторінку бібліотечної установи, де також можна прочитати цю ж інформацію, а візуальний контент – це світлини, зроблені під час заходів, або скріншоти з онлайн-зустрічей. Наприклад, у дописі на сторінці Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара від 11 грудня 2024 року про онлайнове читання та обговорення новели Михайла Яцківа «Гермес Праксітеля» в клубі «Новела» додано скріншот з екрану та гіперпосилання на деталі заходу на офіційному сайті: <https://biblio.lib.kherson.ua/germes-praksitelya.htm>. Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрові Чайки, публікуючи повідомлення про святкову майстерню «Диво на Різдво» від 19 грудня 2024 року, відмітила в текстовій частині організатора проєкту Департамент реалізації гуманітарної політики ХОДА, а також подала покликання на цю інформацію: https://xobd-news.blogspot.com/2024/12/blog-post_19.html. Публікація супроводжується фотосюжетом із безпекового простору. Зауважимо, що коментарів під дописами на цій сторінці дуже мало.

Отже, офіційні сторінки херсонських бібліотек у соціальній мережі Facebook є частиною інформаційної комунікації з користувачами. Контент Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара та Херсонської обласної бібліотеки для дітей імені Дніпрові Чайки має інформативний характер, містить хештеги та покликання на публікації на офіційних сайтах установ. Зворотній зв'язок аудиторії майже відсутній, нечасті коментарі можна зустріти здебільшого на сторінці ХОУНБ ім. О. Гончара.

ВИСНОВКИ

Сучасні українські бібліотеки активно адаптуються до цифровізаційних процесів та воєнних умов в країні. Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара та Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрові Чайки, що на сьогоднішній день знаходяться в прифронтовій зоні, в умовах особливої збройної небезпеки переформатували свою діяльність у

віртуальне середовище. Проте дитяча бібліотека також облаштувала безпековий простір в укритті для безпосередніх зустрічей з дітьми та проведення для них різноманітних цікавих заходів. На офіційному сайті ХОУНБ ім. О. Гончара розміщено незначну кількість оцифрованих видань, проте надаються онлайнві бібліотечні послуги з підбору списку літератури. Поповнення сайту інформаційними ресурсами із фондів бібліотеки наразі неможливе через вимушену їх евакуацію. ХОБДД ім. Дніпрової Чайки намагається всіляко враховувати інтереси та потреби юних користувачів, а тому пропонує для них різні цікаві конкурси, інтерактивні ігри, віртуальні виставки та екскурсії. Сторінки обох бібліотек у соціальній мережі Facebook здебільшого наповнені контентом про події, зустрічі та заходи і носять інформативний характер. Комунікація з користувачами мінімізована.

Діяльність та активність херсонських бібліотек є особливо важливими в сучасній ситуації російсько-української війни, адже їх освітня та культурна спрямованість допомагає херсонцям, які на сьогоднішній день потерпають від збройних атак агресорів, вірити в українську націю, її силу та незламність. Проведення обласними бібліотеками різноманітних заходів спрямоване на психологічну підтримку користувачів, формування громадянської позиції та підвищення рівня обізнаності населення про безпекові дії.

АНОТАЦІЯ

У науковій розвідці розглядаються особливості функціонування та інформаційних комунікацій Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара та Херсонської обласної бібліотеки для дітей імені Дніпрової Чайки. Вивчається стан бібліотечних структур міста Херсона в умовах воєнної небезпеки. Звертається увага на онлайнві ресурси офіційних сайтів бібліотек, їх інформаційні послуги. Через ситуацію, пов'язану з евакуацією фондів, цифровізація видань призупинена, проте установи продовжують свою діяльність. Організуються онлайнві зустрічі, читання, клуби, освітні курси тощо. Інтерактивні ресурси, застосовані бібліотеками, сприяють зацікавленню користувачів. Ведення сторінок у соціальній мережі Facebook зумовлює залучення аудиторії та підвищенню іміджу бібліотечних установ. Контент обох бібліотек у соціальних мережах носить інформативний характер.

Література

1. Бондаренко В. Інноваційні технології як фактор розвитку сучасних інформаційних комунікацій інформаційно-аналітичного обслуговування дистантних користувачів бібліотеки. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 32. С. 207-221.
2. Гагаріна Н. Соціальні мережі як ефективний канал комунікації бібліотеки. *Феномен бібліотек у сучасному світі : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 30 вересня 2020 р. : у 3 ч. / гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський*. Маріуполь : МДУ, 2020. Ч. II. С. 20-24.
3. Гарагуля С. Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 6. С. 17-23.
4. Горовий В. Бібліотеки як джерело наповнення соціальних інформаційних комунікацій сучасності. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 6. С. 34-39.
5. Гранчак Т. Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 1. С. 18-29.
6. Каленич В. Імерсивні технології журналістики в українському та світовому медіапросторі. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2024. Випуск 54-55. С. 212-221. <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2024.54-55.12161>
7. Карашук О. Бібліотеки в комунікативному процесі. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 3. С. 28-30.
8. Карашук О. Соціальні мережі як інноваційне джерело надання бібліотечних продуктів і послуг. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 50. С. 371-387.
9. Коновал Л. Інформаційні потреби користувачів наукових бібліотек: стан і перспективи розвитку в умовах електронної комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27 – соціальні комунікації. Київ, 2018. 24 с.
10. Кузьменко О., Загуменна В. Трансформація та розширення функцій бібліотек у сучасному цифровому просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2021.244715>.
11. Лебедюк О. Бібліотека ВНЗ як інформаційна модель та інформаційна система. *Науково-дослідна діяльність спеціальних бібліотек України – важлива складова розвитку сучасного бібліотекознавства: матеріали всеукраїнського наук.-практ. семінару*,

Київ, листопад 2009 р. /редкол.: Артемов Ю. І., Грудініна Н. Д., Плужнікова Н. С., Вараксіна Н. В., Самчук Л. І., Хемчян І. І., Коваленко І. Й. Київ: Держ. наук.-пед. бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського, 2009. С. 191-201.

12. Лобузін І. Цифрові колекції наукової бібліотеки: організація інформаційних ресурсів та мережевої комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27 – соціальні комунікації. Київ, 2017. 21 с.

13. Медведєва В. Удосконалення іміджу сучасної бібліотеки в інформаційному просторі. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 3. С. 15-16.

14. Тарасенко Н. Інноваційні аспекти бібліотечно-інформаційного виробництва. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 543-559.

Information about the author:

Tsepkalo Tetiana Oleksandrivna,

PhD in Philology,

Associate Professor at the Department of Journalism, Advertising and

Public Relations

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

32, Ostrozhskogo str., Vinnitsia, 21100, Ukraine